

למידת חקר מא' ועד ת'

איך מלמדים ביחידה הבית-ספרית למידת חקר?

ניקח לדוגמא מגמה שבחברה כיחידה בית-ספרית את נושא הזמר העברי

<p>שלב בחירת הנושא השנתי</p>	<p>כדאי לבחור נושא שנתי גדול ורחב (נושא על) למשל: מוסיקה בישראל בעשור הראשון של המדינה מוסיקת מחאה בישראל</p>
	<p>- ציר הזמן- שלב זה יהיה מייד בשעורים הראשונים לתחילת השנה</p>
	<p>הערות נוספות: - נושא העל יבחר מתוך 2-3 נושאים שיועלו ע"י המורה והתלמידים במשותף - כדאי לבחור נושא שבו אתם תדעו להנחות ולגזור מתוכו נושאי מחקר משניים</p>
<p>שלב הלמידה *רפרטים *הוראה</p>	<p>את שלב זה ניתן ללמד בשני אופנים: א. רפרטים קצרים (של דקה עד שניים ובאורך של דף פוליו אחד) שבהם התלמידים מרצים בפני הכיתה על נושאי משנה אותם הם מצאו מתוך מחקר עצמאי. רצוי להגיש מספר רפרטים. כל רפרט יקבל משוב מהכיתה שתשאל- מה למדתם מהרפרט? מה הוא חידש לכם? - בתום שלב זה הרפרטים יאספו לקובץ שישימש את התלמידים לשלב הבא ב. המורה עצמו ילמד את הנושא וינווט את התלמידים לנושאי משנה לקראת שלב בחירת הנושא לעבודת חקר</p>
	<p>ציר הזמן- עד חנוכה</p>
	<p>דוגמאות לנושאי רפרטים בנושא העשור הראשון: שירי בוקרים, להקת הנחל בעשור הראשון להקמת המדינה, צמד העופרים, צמד הדודאים דוגמאות לנושאי רפרטים בנושא מוסיקת מחאה: שיר לשלום, חייל של שוקולד, הברירה הטבעית, משירי הדג נחש *בנושאי הזמר העברי ומוסיקה ישראלית פופולרית יש מאגרי מידע ומקורות מידע רבים ומגוונים. כך גם לגבי מוסיקה יהודית.</p>
	<p>הרצאת מומחה/חוקר שיגיע לשיעור או יציאה למופע/קונצרט שקשור לנושא העל</p>
<p>שלב כתיבת עבודת החקר</p>	<p>-התלמידים יבחרו נושא אותו הם ירצו לחקור מתוך קובץ הרפרטים - הכתיבה תהיה ביחיד או בזוגות - <u>אז איך יראה השיעור??</u> בשיעורים התלמידים יעבדו על עבודת החקר שלהם. הם יתפצלו בין הספרייה, כיתת מחשבים וכיתת הלימוד. המורה יתפקד כמנחה אשר יעבור בין הקבוצות ויסיע להן להתקדם בתהליך החקר לעבודת החקר תהיה תבנית קבועה: א. תחילה תשאל שאלת החקר (שאלה שצריכה מצד אחד להיות פתוחה ומצד אחר מדוייקת- ראו מחוון לדוגמא*) ב. ראשי פרקים ג. מבוא ומסקנה (שיכתבו בשלב האחרון של עבודת החקר) על התלמידים יהיה לעמוד בלוחות הזמנים שנקבעו ע"י המורה להגשת הפרקים ועל המורה להיות נוקשה בהיבט זה</p>
	<p>ציר הזמן- עד פסח</p>
<p>ערב רפרטים</p>	<p>-התלמידים יציגו את עבודת החקר ברפרט של 10-15 דק' בפני תלמידי המגמה הצוות וההורים. באותו הערב תוגש גם העבודה הכתובה</p>
	<p>ציר הזמן- לפני חופשת פסח</p>

טבלה זאת מתאימה לכיתות יא ו יב שמסיימים את הלימודים בסביבות פסח. בכיתה י' ניתן יהיה לחלק את השנה לסמסטר א' (שלב הרפרטים ו/או ההוראה) וסמסטר ב' - שלב כתיבת עבודת החקר. בכיתה זאת ערב הרפרטים יכול להתקיים לקראת סוף השנה. בהתאם לכך יקבע ציר זמן אחר ע"י המורה

***מחווה לתלמיד על שאלת החקר שלו**

שאלת החקר שלי:

הקריטריונים לבדיקה

עניין	האם נושא החקר מענין אותי? האם התשובה לשאלה ידועה לי?	כן/לא	נימוקים והצעות לשיפור
צמצום ומיקוד	האם השאלה מספיק ממוקדת? האם השאלה מספיק רחבה אך לא רחבה מדי?		
בהירות	האם השאלה נגזרת מנושא העבודה? האם ניסוח השאלה תמציתי ובהיר?		
מעשיות	האם ישנם מקורות מידע בעברית לעבודה? האם היקף העבודה תואם לזמן המוקצב לרפרט ולהגשת העבודה?		
מורכבות	האם השאלה עשויה להוביל לכמה פתרונות? האם השאלה מובילה לדין ו/או השוואה?		
תהליך	האם השאלה מכוונת אותי לדעת מהו המידע שעלי לאסוף? האם השאלה מכוונת לדרך מחקר?		

במידת הצורך - ניסוח מחדש של השאלה

Pbl מא' ועד ת'

איך מלמדים ביחידה הבית ספרית באמצעות למידה מבוססת פרויקטים (pbl)?

ניקח לדוגמא מגמה שבחרה כיחידה בית-ספרית את נושא השיר הישראלי

<p>-שאלה פורייה היא שאלה שמטרתה להניע את תהליך הלמידה. עליה להיות פתוחה ולתת כיווני מחשבה רבים -התוצר - עליו להיות לא רק מחקרי אלא גם מעשי, מלהיב ומחובר לשאלה הפוריה. <u>גם השאלה הפורייה וגם התוצר יקבעו ויוצגו לכיתה ע"י המורה</u> דוגמא לשאלה פוריה: מי אני? שיר ישראלי דוגמא לתוצר- ערב שירים ישראליים שיוצג בפני תלמידי ביתי הספר ובמסגרות נוספות בקהילה</p>	<p>הצגת נושא העל, השאלה הפורייה והתוצר המתוכנן</p>								
<p align="right">במהלך חודש ספטמבר</p>	<p>ציר הזמן</p>								
<p>מבוא- התלמידים ילמדו על השיר הישראלי לתקופותיו- המורה יחליט על היקף החומר איך להעריך את התלמיד? באמצעות מבחן פנימי</p>	<p>ביסוס הידע על נושא העל</p>								
<p align="right">עד חנוכה</p>	<p>ציר הזמן</p>								
<p>כל תלמיד יקבל נושא בהגרלה ויתחיל לכתוב עבודת חקר לפי מחוון ברור -עבודת החקר תעשה בכיתה, בהנחיית המורה, ויש להיערך להזמנת כיתות ממוחשבות ו/או לקבלת הספרייה לשעות קבועות. היא תוצג בכיתה תוך כדי למידת עמיתים *מפגש עם חוקר/מומחה למוסיקה ישראלית איך להעריך את עבודת התלמיד? באמצעות ימ"ה- זהו מודל הערכה חלופי הכולל את המרכיבים הבאים:</p> <table border="1" data-bbox="678 1070 1157 1413"> <tr> <td data-bbox="678 1070 997 1137"> <p>ידע</p> <p>הידע החדש שהתלמיד רכש</p> </td> <td data-bbox="997 1070 1157 1137"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="678 1137 997 1272"> <p>מיומנות</p> <p>איסוף מידע, הוצאת עיקר מטפל, קריאה ביקורתית כתיבת מצגת טובה ופרזנטציה</p> </td> <td data-bbox="997 1137 1157 1272"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="678 1272 997 1339"> <p>הרגלים</p> <p>עמידה בלוחות זמנים</p> </td> <td data-bbox="997 1272 1157 1339"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="678 1339 997 1413"> <p>מי המעריך?</p> <p>התלמידים והמורה</p> </td> <td data-bbox="997 1339 1157 1413"></td> </tr> </table>	<p>ידע</p> <p>הידע החדש שהתלמיד רכש</p>		<p>מיומנות</p> <p>איסוף מידע, הוצאת עיקר מטפל, קריאה ביקורתית כתיבת מצגת טובה ופרזנטציה</p>		<p>הרגלים</p> <p>עמידה בלוחות זמנים</p>		<p>מי המעריך?</p> <p>התלמידים והמורה</p>		<p>רפרטים</p>
<p>ידע</p> <p>הידע החדש שהתלמיד רכש</p>									
<p>מיומנות</p> <p>איסוף מידע, הוצאת עיקר מטפל, קריאה ביקורתית כתיבת מצגת טובה ופרזנטציה</p>									
<p>הרגלים</p> <p>עמידה בלוחות זמנים</p>									
<p>מי המעריך?</p> <p>התלמידים והמורה</p>									
<p align="right">עד סוף סמסטר א'</p>	<p>ציר הזמן</p>								
<p>ימ"ה-הכיתה תתחלק לצוותים. העבודה תהיה בשני מימדים 1. מימד עיוני- הצוות יבחר נושא לפרויקט- לדוגמא- שיר (או מספר שירים) ומבצעים המיצגים את הרוח ו/או ההווה של תקופה מסוימת במוסיקה הישראלית. הם יכתבו על כך עבודה קצרה בהתאם למחוון* (ראו למטה) 2. מימד מעשי-תוצר ביניים- ביצוע ברמה מוסיקלית טובה של השיר/שירים הנבחר/נבחרים במהלך חודשים אלה מומלץ לתת לכיתה סדנה קצרה בעיבוד שירים* איך להעריך את התלמיד? באמצעות</p> <table border="1" data-bbox="662 1787 1157 2024"> <tr> <td data-bbox="662 1787 981 1854"> <p>ידע</p> <p>הידע החדש שהתלמיד רכש בעבודה</p> </td> <td data-bbox="981 1787 1157 1854"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="662 1854 981 1921"> <p>מיומנות</p> <p>עבודת הרכב מוסיקלי, מיומנות ביצוע מוסיקלי</p> </td> <td data-bbox="981 1854 1157 1921"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="662 1921 981 1989"> <p>הרגלים</p> <p>הקשבה ודיאלוג בין חברי הצוות, יוזמתיות</p> </td> <td data-bbox="981 1921 1157 1989"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="662 1989 981 2024"> <p>מי המעריך?</p> <p>המורה והתלמידים</p> </td> <td data-bbox="981 1989 1157 2024"></td> </tr> </table>	<p>ידע</p> <p>הידע החדש שהתלמיד רכש בעבודה</p>		<p>מיומנות</p> <p>עבודת הרכב מוסיקלי, מיומנות ביצוע מוסיקלי</p>		<p>הרגלים</p> <p>הקשבה ודיאלוג בין חברי הצוות, יוזמתיות</p>		<p>מי המעריך?</p> <p>המורה והתלמידים</p>		<p>עבודה לקראת תוצר בינים</p>
<p>ידע</p> <p>הידע החדש שהתלמיד רכש בעבודה</p>									
<p>מיומנות</p> <p>עבודת הרכב מוסיקלי, מיומנות ביצוע מוסיקלי</p>									
<p>הרגלים</p> <p>הקשבה ודיאלוג בין חברי הצוות, יוזמתיות</p>									
<p>מי המעריך?</p> <p>המורה והתלמידים</p>									

עד פסח	ציר הזמן-								
<p>הצוותים יבצעו את השיר בשתי הגרסאות -1. ביצוע של השיר 2. העיבוד שנכתב ע"י הצוות</p> <p>3. כל צוות יציג תקציר של העבודה העיונית. בתקציר זה יסבירו התלמידים מדוע הם בחרו בתקופה ובשיר וכן על תהליך כתיבת העיבוד</p> <p>4. הערב יערך תחילה בפני כלל תלמידי המגמה והורי הכיתה. את אחר כך הוא יהפוך למופע על השיר הישראלי שיוצג במסגרות נוספות בקהילה</p> <p>איך להעריך את התלמיד?</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td style="text-align: center;">ידע</td> <td>בקיאות בנושא העבודה העיונית</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">מיומנות</td> <td>מיומנות ביצוע מוסיקלי, רמת הכתיבה והיצירתיות בעיבוד השיר,</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">הרגלים</td> <td>הרגלי עבודה והתנהגות: עקביות, עמידה בלוחות זמנים, שיתוף פעולה תמיכה,</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">מי המעריך?</td> <td>המורה ומעריך חיצוני שיגיע לערב התוצרים</td> </tr> </table>	ידע	בקיאות בנושא העבודה העיונית	מיומנות	מיומנות ביצוע מוסיקלי, רמת הכתיבה והיצירתיות בעיבוד השיר,	הרגלים	הרגלי עבודה והתנהגות: עקביות, עמידה בלוחות זמנים, שיתוף פעולה תמיכה,	מי המעריך?	המורה ומעריך חיצוני שיגיע לערב התוצרים	ערב תוצרים- תוצר סופי
ידע	בקיאות בנושא העבודה העיונית								
מיומנות	מיומנות ביצוע מוסיקלי, רמת הכתיבה והיצירתיות בעיבוד השיר,								
הרגלים	הרגלי עבודה והתנהגות: עקביות, עמידה בלוחות זמנים, שיתוף פעולה תמיכה,								
מי המעריך?	המורה ומעריך חיצוני שיגיע לערב התוצרים								
לקראת סוף השנה	ציר הזמן-								

*אפשרי לערוך בסוף שלב זה מבחן שיבדוק את הפנמת הידע

מחונן לתלמיד לשלב תוצר הביניים (מסוף סמס' א עד חופשת פסח)

מימדים	החלק העיוני של תוצר הביניים
	קריטריונים
בהירות	האם השיר והאמנים מיצגים במדויק את העשור שנבחר לעבודה ?
מעשיות	האם השיר משקף את רוח התקופה?
	האם קיימים ספרים ומאגרי ידע בעברית על התקופה השיר והמבצעים
	האם ניתן יהיה ליצור איזון בין החלק העיוני והמעשי בפרק הזמן שהוקצב
	החלק הביצועי של תוצר הביניים
	קריטריונים
אינטונציה	האם הביצוע נקי ומדויק
עבודת ההרכב	האם קיים תאום מלא וקשר רצוף בין הנגנים והזמרים
דיקציה	האם המילים נהגו באופן ברור
מקוריות	האם העיבוד מעיד על יצירתיות ומבע אישי של המשתתפים

תלקיט מ'א' ועד ת': יחידה בית ספרית לדוגמא- תזמור

<p>הסבר על הערכה חלופית באמצעות תלקיט והעקרונות המנחים שלה הסבר מדוע זה חשוב ללמוד תזמור ובמה זה יקדם את התלמיד מבחינה מוסיקלית הסברים על מטרת המקצוע והמיומנות שהתלמידים ילמדו ויתרגלו במהלך השנה (רצוי עם דוגמאות)</p>	<p>שיעורי פתיחה</p>
<p align="right">במהלך חודש ספטמבר</p>	<p>ציר הזמן</p>
<p>הוראת תורת הכלים: -משפחות הכלים (מיקוד בכלי נשיפה) -כלי נשיפה מעץ ומתכת- האופי השונה של הקבוצות; דרכי הפקת הצליל בכל - קבוצה; דרכי שינוי גובה הצליל (שינוי אורך עמוד האוויר/אוברטונים) מנעדי הכלים; רגיסטרים שונים בכל כלי והאופי השונה בין הרגיסטרים -אופי גוון סימליות מוסיקלית של כל כלי-דוגמאות מהתקופות השונות -יכולות ומגבלות טכניות של כלים -כלי טרנס פוזיציה -מבנה הפרטיטורה הערכת התלמיד: באמצעות מבחן</p>	<p>מבוא עיוני</p>
<p align="right">בחודשים אוקטובר-נובמבר</p>	<p>ציר הזמן</p>
<p>-מצגת- הרצאת תלמיד על כלי נבחר (התפתחות מבנה הכלי והשינוי בכתיבה לכלי במהלך ההיסטוריה) הערכת התלמיד: פרזנטציה בכיתה -מיומנות כתיבה בתוכנת תווים (פינאלה/סיבליוס) הערכת התלמיד: תרגיל להגשה (מלווה במחונן)</p>	<p>משימות המשלבות אופני ביטוי מגוונים</p>
<p align="right">המצגת תהיה מטלה לחופשת חנוכה; תרגול כתיבה בתוכנת תווים יעשה עד סיום סמסטר א'</p>	<p>ציר הזמן</p>
<p>מיומנות ניתוח יצירה (מתוך ההיבט התזמורי שלה). הערכת התלמיד: מטלת ניתוח להגשה (מלווה במחונן)</p>	<p>עבודת חקר</p>
<p align="right">במהלך חודש פברואר</p>	<p>ציר הזמן</p>
<p>מיומנות כתיבת תזמור: תרגום פרקים קצרים לפסנתר להרכב כלים נבחרים למשל: שומן- אלבום לבני הנעורים קטעים מס' 2 9 6 13-18 20 21 22 27-8 32- 39 35 33 הערכת התלמיד: מטלת תזמור להגשה</p>	<p>משימת תזמור</p>
<p align="right">עד סיום חופשת פסח</p>	<p>ציר הזמן</p>
<p>יצירת "משחק תזמור" מודולרי וביצוע משותף של הקבוצה הערכת התלמיד: ע"פ מידת תרומתו לבניית התזמור וע"פ מידת ההטמעה של הערכים שנלמדו</p>	<p>משימה קבוצתית</p>
<p align="right">עד סוף חודש מאי</p>	<p>ציר הזמן</p>
<p>תכנון התיק וכתובת רפלקציה</p>	<p>הגשת תיק תלקיט</p>
<p align="right">עד סוף השנה</p>	<p>ציר הזמן</p>

עקרונות מרכזיים בהערכה חלופית באמצעות תלקיט

תלקיט הוא כלי הוראה, למידה והערכה שסופו בהגשת תיק עבודות (פורטפוליו)

1. בשעורים התלמידים ילמדו מיומנויות שונות ובמשימות שינתנו הם יתרגלו אותן

2. יש לתכנן את רצף ההורה/למידה לאורך השנה, ולתת משימות רבות ושונות-כביטוי ליכולות
מגוונות של התלמידים

3. כל משימה תהיה מלווה בדף שאלות/הנחיות ברורות ומחונן שפורס את המימדים, הקריטריונים ורמות הבצוע על פיהם תוערך המשימה. למשל במשימת ניתוח יצירות (ראו בציר הזמן-עבודת חקר)

רמות ביצוע				קריטריון	מימד
כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה		
				1. הוצג ניתוח מבני ברור ומסודר (20%) 2. בהתאמה- הוצג ניתוח סולמי והרמוני (20%) 3. ניתנו תשובות מדוייקות לסוגיות בתזמור (45%)	תכנים (85%)
				העבודה נכתבה באופן רהוט ונעשתה לה הגהה	ניסוח והגהה (10%)
				הוגשה מטלה מסודרת במועד שנקבע	תכנון וארגון (5%)

4. בסוף השנה התלמיד יגיש תיק עבודות מסודר בהתאם לזמן ההגשה במהלך השנה. כדאי להגיע למצב שבו לתלמיד תהיה האפשרות לבחור איזה משימות הוא מעונין להציג- כלומר שיהיו קרובות לליבו ויענינו אותו במיוחד

5. בתלקיט התלמידים יתבקשו להציג לא רק את התוצר המוגמר אלא גם את התהליך- הערות המורה והתיקונים

6. ללקט העבודות יתלווה תמיד מרכיב של רפלקציה- הסבר של התלמיד על המבנה והתוכן של תיק העבודות. רצוי שהמורה יצרף אוסף של שאלות שיתנו תמונת רפלקציה מלאה